

ПРИЧОРНОМОРСЬКА ПОНТИДА У ТВОРЧОСТІ Й ОЦІНКАХ ПОЛЬСЬКОГО ПОЕТА І ПУБЛІЦИСТА ЮЗЕФА ЛОБОДОВСЬКОГО

Продовжувач традицій «української школи» у польській літературі, діяч українсько-польського порозуміння, Юзеф Лободовський вніс неабиякий вклад у поширення української культури поза її межами. Образ України, степу, а також їх візії, які посідали вагомe місце у польському романтизмі і мали значну цінність для української культури в контексті світової, знайшли своє продовження у творчості поета. У статті здійснено спробу показати особливості історіософської візії образу України-Еллади в поетичній та публіцистичній творчості цього митця.

Ключові слова: Україна, Еллада, Крим, Скіфія, грецька культура, «українська школа» польського романтизму.

Продолжатель традиций «украинской школы» в польской литературе, деятель украинско-польского диалога, Юзеф Лободовский внес незаурядный вклад в распространение украинской культуры вне ее пределов. Образ Украины, степи, а также их виденья, которые занимали весомое место в польском романтизме и имели значительную ценность для украинской культуры в контексте мировой, нашли свое продолжение в творчестве поэта. В статье осуществлена попытка показать особенности историсофского виденья образа Украины-Эллады в поэтическом и публицистическом творчестве этого художника.

Ключевые слова: Украина, Эллада, Крым, Скифия, греческая культура, «украинская школа» польского романтизма.

Continuer of traditions «Ukrainian school» in Polish literature, figure of the Ukrainian-Polish understanding, Yuzef Lobodovskiy brought in an outstanding contribution to distribution of the Ukrainian culture abroad. Appearance of Ukraine and steppe and their seeing which took important place in Polish romanticism and had a considerable value for the Ukrainian culture in the context of world culture found the continuation in creation of poet. An attempt to show the features of the historiosophic seeing of appearance of Ukraine-Gelada in poetic and publicise creation of this artist is carried out in the article.

Key words: Ukraine, Gelada, Crimea, Skifiya, Greek culture, «Ukrainian school» in Polish romanticism.

Знаю – медом сонця, ой Ладо,
В твоїм древнім тілі – весна.
О, моя Степова Елладо,
Ти й тепер антично-ясна [5, с. 137]
(«Знаю – медом сонця...», 1925)

Образ України-Еллади покликаний до життя неокласиками та розвинений Євгеном Маланюком у своїй поетичній творчості дає розуміння ще одного аспекту формування феномену української культури між лісостепом та Чорним морем – впливу грецької культури крізь призму культурного синтезу, який сформувався у північному Причорномор'ї, зокрема у Криму. Відомий вислів Йогана

Готфріда Гердера⁹ [10, с. 64] про величаве майбутнє України став ґрунтом для історіософських візій цього видатного українця, який вніс лепту у формування образу України, зокрема і у світовій літературі. Континуатором поетичної традиції «української школи» у польському романтизмі та почасти поетичної традиції Євгена Маланюка є маловідомий в Україні польський поет Юзеф Лободовський. З огляду на своєрідність образу України, сформованого у численних поезіях, творчість цього мистця є цікавим явищем у польській літературі ХХ

⁹ колись Україна стане новою Грецією: гарне небо цього народу, весела душа і його музична натура, родючі поля і колись розбудяться: з таких малих народів, якими свого часу були і греки, постане нова нація: її кордони поширяться аж до Чорного моря і звідти на весь світ (перекл. – І. М.).

століття та заслуговує на увагу українських літературознавців. Зокрема, у нашій статті прагнемо показати власне трактування образу України-Еллади у ліричній творчості Ю. Лободовського. В українському літературознавстві поезія польського поета є відомою завдяки публікаціям та перекладам Мирона Борецького [3], Ірени Шиповської [15], Людмили Сірик [8], проте дослідникам залишається досить широке поле до аналізу, зокрема і певні аспекти образу України.

Предметом нашого дослідження є поетична та публіцистична творчість Юзефа Лободовського, у якій простежується образ України-Еллади, власне трактування і розуміння цієї теми.

Мета нашого дослідження полягає у розкритті історіософської візії образу України-Еллади, Криму, північного Причорномор'я, простежити взаємозв'язок автора із традицією в українській літературі та показати своєрідність автора.

Юзеф Лободовський, один із континуаторів «української школи» у польському романтизмі, народився 1909 року в селі Пурвішки¹⁰, що поблизу Сувалок, на півночі Польщі (тепер територія Литви). У 30-х рр. активно долучається до справи покращення українсько-польських відносин. Зокрема, публікує низку статей, у яких розкриває для польського читача сутність і генезу української культури. Перекладає твори українських поетів, зокрема Тараса Шевченка [6]. Від поетичного дебюту Лободовський стає продовжувачем традицій польських романтиків, зокрема Ю. Словацького, А. Міцкевича, С. Гошинського, Ю. Залеського, у якій створює своєрідний та багатогранний образ України. 1954 року в Парижі світ побачила поетична збірка Юзефа Лободовського «Золота грамота», тематика якої є цілком українською. Серед численних поезій, нашу увагу привертає «Скіфська Еллада» [19, с. 94-97], присвячена Євгеніві Маланюкові та поезія «Чорне море» [20, с. 98-101]. Як згадує Лободовський «з Маланюком ми познайомилися у Варшаві, де я почав у 1936 року. У цей час я наблизився до варшавського сходознавчого осередку, а відтак і до клубу «Прометей» [18, с. 111]. У клубі «Прометей» збиралися емігранти із теренів Радянського союзу, особливо України та країн Кавказу. Лободовський залишив такі спогади про це товариство: «клуб розміщався на розі алеї Єрусалимської і та вулиці Братської у Варшаві. На зібраннях клубу, де я був бажаним гостем, збиралися, окрім українців, грузини, татари, турки, азербайджанці і північнокавказці. Були тут і Імнадзе, який перебував у Варшаві у якості напівофіційного представника грузинського народу, і маленький з настрашеною білою чуприною проф. Накашидзе, два осетини: Біло Біласті і Ахмет бей Барасбі Байти-хан, одружений з відомою поетесою із «Квадриги» Ніною Ридзевською. Часто приходив вже хворий Леон Василевський, а з Парижу

приїжджав Яків Шульгін... Коли приїжджав до Варшави внук Шаміля, героя кавказької національної боротьби, майже завжди виникали бурхливі суперечки поміж ним і головуючим проф. Смаль-Стоцьким» [19, с. 1]. Перебуваю у цьому середовищі, Лободовський досконало оволодів знаннями, які дозволили йому добре орієнтуватися у культурному середовищі причорноморських народів, проблематикою регіону. Водночас молодий поет активно перекладає Євгена Маланюка, із яким починає вести свого роду полеміку в якості пропонуванних візій у своїй ліриці. Зокрема, Лободовський займає своєрідну позицію щодо ролі степу та Еллади у процесі формування української нації та української культури¹¹. Польська дослідниця поезії Юзефа Лободовського Анна Собеска зауважує, що «представлені елементи у поезії Лободовського виконують, між іншим, функцію регіонального символу. Істотним тут є те, що він український...», пропонувані читачеві символи, образи тощо є «ключем до розуміння української літератури і культури, їх національного характеру, ментальності і історії» [14, с. 5]. У 1937 році Лободовський стверджував: «польське суспільство і преса не може вести дискусію (йдеться про дискусію, яка відбувалася у 30-х рр. на шпальтах «Польсько-українського бюлетеню»). Дискусія відбувалася навколо питання про способи розв'язання польсько-українських проблем – авт.), оскільки нічого не може сказати про українське питання, бо не знає ані минулого України, ані історії (неспотворених) польсько-українських стосунків, ані тим паче української культури та основ і тенденцій» [17, с. 427]. Маючи намір виправити цю ситуацію, поет вже у 1939 році підготував поетичну збірку, у якій змалював український поетичний світ, проте видати її вдалося лише після війни – у 1954 році. Серед іншого, у збірці «Золота Грамота» Лободовський звертається і до образу України-Еллади. Поет впроваджує у польську літературу та свідомість читачів новий образ України та її культури. Як фіксує довідкова література, у XIX ст. у польській літературі формується низка топосів, образів, які поступово переходять у стереотипи по відношенню до українського народу. Від так, у «Словнику польської літератури XIX ст.» ми можемо виокремити низку ключових слів, які домінують в українській тематиці, це: козак, Аркадія, гайдамаччина, дике поле, степ, Хмельницький, Вернигора [12, с. 977-981]. Після «Трилогії» Г. Сенкевича ці образи об'єднуються в один негативний стереотип, який повинен був спростувати якісно новий топос України – України-Еллади.

Сьогодні дослідники стверджують, що у північному Причорномор'ї «наслідком понтийсько-еллінського синтезу постала своєрідна «скіфська» культура (беремо слово «скіфська» в лапки, бо ж зрозуміло, що основними творцями-майстрами мистецьких шедеврів скіфів могли бути оті пон-

¹⁰ Докладніше про біографію митця див.: Irena Szypowska. Od «Atamana Łobody» do «Seniora Łobo». – Warszawa, 2001. – 216 с.

¹¹ Більш детально про історіософські візії українського степу див.: [7]

тійці – спадкоємці традиційної культури Подніпров'я» [1, с. 176]. Можемо припустити, що свого часу Лободовський вів живий діалог із автором «Степової Еллади», з приводу генези української культури. У статті, присвяченій аналізу поетичної творчості Євгена Маланюка, Юзеф Лободовський писав: «Питанням дослідження і серйозної дискусії є питання про те, чи Маланюк не перебільшує, коли говорить про видатне значення і вплив античної грецької цивілізації на Україну. «Факт, що наша батьківщина належить до цього ареалу – оповідає у одному з найважливіших шкідців II тому – факт довготривалого перебування у ній наших предків (від VIII ст. перед Р. Х.) залишив по собі, і мусив залишити, величезну спадщину, яка у нас існувала, існує, і буде існувати у нашій підсвідомості, у нашому організмі, навіть у нашій «іннервації». Боюся, що тут Маланюк пішов задалеко у міфологізації, розпочатої, зрештою, з найбільш шляхетними намірами» [18, с. 122]. Однак це не перешкоджає авторові «Золотої Грамоти» творити власний міф, який ототожнює події із історії України із трагедією гомерівського епосу. Якщо Маланюк розцінював історію України крізь призму подій, які «нагадували йому історію Стародавньої Еллади, що виразила свою сутність в безсмертній красі і в цій закоханості в естетизм, у витонченість, чуттєвість стала, врешті, безборонною жертвою владного і крицевого Риму» [2, с. 22], то Лободовський переносить еллінський світ на українську землю і наповнює його образами грецької міфології, вершиною якої є трагедія Гомера «Іліада». Літературознавець Ярослава Савицька вдало підмічає, що «простір України глибоко закорінений у давнині, у міфі. Зв'язки з Візантією і Грецією є вписані у народні звичаї, українську щоденність. Вони акцептуються незалежно від людської свідомості. Лободовський піддається впливові, про що була мова, еллінській концепції українських емігрантів. Грецькі міфи стають власністю українського народу, не можна тут відкинути минуле від сучасності – міф триває» [11, с. 257].

Аналізуючи лірику Юзефа Лободовського, зауважуємо, що поет частково приймає концепт неокласиків і Євгена Маланюка про українську культуру, як спадкоємницю культури Стародавньої Еллади. Грецький культурний світ, який функціонував у північному Причорномор'ї, зокрема у Криму, а також християнство, яке приходить до скіфів із Криму від апостола Андрія у поезії «Триптих закатованій Церкві»¹² [16, с. 56-64] дають змогу аргументувати цей факт. Цікавим є свідчення Ю. Лободовського, дане у поезії «Триптих...», про генезу українського християнства. Більш детально ми нижче проаналізуємо цей твір, але слід зауважити, що Лободовський намагається пов'язати українську культуру, також і християнство, зі старогрецьким періодом, ще еллінським – не візантійським. Цю думку аргументує також літературознавець Малгожата Гавриховсь-

ка, пишучи, що «вже сам іконічний спосіб усвідомлення цієї батьківщини (адже багато місця тут займає розважання над образом цієї землі) у ґрунті речі є візантійський, але еллінізм «Золотої Грамоти» виходить поза мислення про культуру східного християнства, як нової синтези, у основі якої лежать впливи грецької культури назначеної знаменням хресту. Лободовський швидше показує відчутну наявність зародків грецької культури у міфічному просторі, який він творить» [9, с. 156].

Дослідниця Анна Собеска стверджує, що «на листах «Золотої Грамоти» перед нами виникає національна міфологія» [13, с. 258]. Справді, поет переповідає нам діяння, які пам'ятає тільки одвічна кримська земля, коли «балтійські бурштину і римське залізо, // сталь варягів, візантійські шовки і мідь // спати не дають ночами. І прокидається Язон // Темні очі Медеї побачив після довгих років»¹³. Поет передає історію причорноморського краю, у якій мають місце і дикі скіфи, і говіркі греки, і римляни, і смуглі італійці. Всі вони проминають, але залишається «розпач і біль Іфігенії». Перед читачем постає образ «старого Бахчисараю» і «пісня, що на роздоріжжях українських страшить» – татарські набіги на населення України. Лободовський переходить до козацького періоду у історії кримської землі і бачимо вже «на фортах Акерману став король Владислав¹⁴, // накинувши запорозьку кирею», а перед очима носяться «флотилії бригів і фрегатів, // шумлячи величною піснею на низини краю, // і від берега до берега // пісня козацька Варяга: // Чорне море, наше море, // гра!». Поєднуючи Азов із Гдинею, Лободовський акцентує на часі, коли Крим був складовою частиною Речі Посполитої у часах її панування «від моря до моря». Поет звертається до «понтійської хвилі», щоб вона розказала майбутнє. Зокрема, Лободовський притримується думки, що тільки усвідомивши своє далеке минуле, можна відповідати на питання сьогодення і майбутнього. Перед нами знову постають кримські порти, яким поет віщує повернення давньої слави:

А неподалік колишуться щогли і реї
сотні гостей з Аравії, Ціпангу, Катаю....
Оце «Фрам» нансена хитається на хвилі,
якого не вразив гук білих льодів, ні мороз...
Оце знавець багатьох вихрів, океанів і країв,
чорний корабель Сінбада-мореплавця.

Тут і Святослав-Завовник із срібним кільцем у вусі,
привіз сіль, м'які хутра і віск.
І бронзовий від смаглих вітрів Занзібару,
після тисячі і однієї пригоди,
але вільний від всяких мук і журби,
стоїть п'яний корабель Рімбауда.

¹³ To bałtyckie bursztyny i rzymskie żelazo, Stal Waregów, bizantyjskiejedwabie i miedź, Spać nie dają po nocach. I budzi się Jazon. Ciemne oczy Medei zobaczył po latach (Czarne morze) [20, с. 98]

¹⁴ Владислав IV – польський король з династії Вазів у 1632-1648 рр.

¹² Gryptyk o zamordowanym kościele.

І під вітром, що несе радісні вівати,
 ідуть гурти бригаантин, каравел і барк.
 З далеких метрополій, із багатих столиць
 напливають заморські гості,
 де їм у щасті та хвалі Захід і Схід
 відкрили свої порти навстіж¹⁵.
 (Чорне море) [20, с. 100-101]

У цій поезії Лободовський зображує час циклічно, повертаючись від Криму козацьких часів, знову до античності, яка повинна стати символом майбутнього для цього краю. Літературознавець Малгожата Гавриховська стверджує, що «циклічність свідчить про втечу автора від хаосу в міфічний час, який весь час повторюється. Лободовський неодноразово «воскрешає» історичні постаті і творить оригінальні поетичні візії, у яких історичний час міняється із міфічним часом, оскільки «міф і історія власне зустрічаються у просторі людського пізнання» [9, с. 158]. Юзеф Лободовський поєднує міф і історію у іншій поезії «Скіфська Еллада»¹⁶. Тут слід наголосити, що поет протиставляє «степовий Елладі» Євгена Маланюка, яка «степовою бранкою», «скіфську Елладу», намагаючись спростувати категоричність суджень українського поета. Цією «скіфською Елладою» є сама Україна – синтез еллінської і скіфської культур, трагедія якої подібна до подій поеми Гомера «Іліади». «У плані міфу, фаталізм української історії Лободовському являється тотожним фаталізму епосу Гомера – скіфська Україна-Еллада повторює трагедію за античним взірцем» [9, с. 157]. Автор пише про трагедію українського народу в першій половині ХХ ст. Проте, циклічність часу, яку використовує Юзеф Лободовський дозволяє ствердити, що цей приклад є універсальний для зображення трагедії українського народу в річних часах, оскільки причини трагедії є подібні. Степова Еллада не є грецькою, а українською: синій Дніпро – це Скамандр, який передвіщає біду, прачки – Навсікаї, із Павлом Тичиною поруч йде срібнолукий Аполлон, Симон Петлюра – Гектор, над тілом яко-

го плачуть троянські панни. Поет порівнює лірника, бандуриста із Орфеєм, селянина із Пріамом, дівчата «грудьми не поступаються Артеміді», «молось ахейська співає, // у сорочках-вишиванках торси могутні, сталеві», «степові Аріадни, // вибілюють полотна в садах черешневих» біла хата в тополях «світиться як акрополь», «чигиринські ліси» ніби священні гаї, а курган старого Тараса виступає центром цього світу, неначе грецький Олімп. Аркадія раптово міняється, бо «бог Арес зі щитом йде і в золотій зброї». Вже у Путивлі голосить Андромаха, а «Іліада // і, з попелу вставши, могилами крокує, // мідною стопою – вирок богів її тягне за коси». Автор вказує на фаталізм, який кружляє над українською історією: «аж бігун марафонський впаде, до мети добігши, знову // і заплачуть панни троянські // над мертвим тілом Симона Петлюри». Лободовський тут хоче воскресити моменти з історії українського народу, коли його свобода, як легендарний марафонський бігун, у кульмінаційний момент розчиняється як дим, а українки плачуть над своїми державними мужами. Україна у цьому вирі у образі «осліпшої еллінської діви»¹⁷ [20, с. 17–19] йде «у степовий світ». Юзеф Лободовський вдало використовує образ Андромахи, характеризуючи ним Україну. Аполлон прирік Андромаху на сумну долю: ніхто не вірить їй, хоч все нею сказане збувається. Поет натякає на діяння 1918-1921 рр. на Україні, коли представники Заходу не повірили Україні і не підтримали її у намаганні вибороти свою державність, але це вже кілька раз у історії повторялось і тоді степ, з якого на неї «летять птахи зловіщі» [5, с. 118] стає для України «міцною, як смерть в'язницею» [5, с. 115]. Слід наголосити, що поняття «фатум» є невід'ємною складовою старогрецької міфології, а від так і пізнішої грецької літератури. «Звертаючись до грецької традиції, Лободовський певною мірою еллінізує історію України, представляє її як важкий і непериферійний розділ в історії європейської цивілізації» [9, с. 157]. Власне, таке трактування європейською цивілізацією України створює ситуацію, яку вдало передає Євген Маланюк у поезії «Зловісне» [5, с. 44]:

Знов захід буряний. Недобрий.
 Знов пророкує кров'ю літер,
 Що ми загинем, яко обри,
 Що буде степ, руїна й вітер.

У поезії «Скіфська Еллада» Україна постає перед читачем у образі Еввідіки: «Еввідіка заснула, ночі примари і диви // квітом украли її у замріянім шумі тихесенькім...», «Тіні візій чарівних їй по повіках блукають; // сном заколисана плинним, в темну сходить безодню // і не знає, що в небі уже полихають // міді блиски і буде буря сьогодні» – «надто пізно збудилась, бігла босою стопою, // від квадриг і тачанок степ гудів ошаліло». Візія гваної Еввідіки-України у степу тачанками і квадригами змінюється лаконічним образом – символом неволі –

¹⁵ A opodal kołyszą się mzszy i rej
 setek gości z Arabii, Cipangu, Kataju...
 Oto „Fram» nansenowski na fali się chwije,
 co go huk białych lodów, ni mroz nie przerażał...
 Oto znawca tylu wichrów, oceanów i krajów,
 Czarny okręt Sinbada-Żeglarza.

Tuż Światosław-Zdobywca z srebnym kolcem przy uchu,
 przywiózł sól, miękkie futra i воск.
 I brązowy od smągłych Zanzibaru podmuchów,
 Po tysiącznej i jednej szalonych przygodach,
 ale wolny od wszelkich udręk i trosk,
 stoi statek pijany Rimbauda.

I pod wiatrem, niosącym radosne wiwaty,
 idą thumy brygantyn, galeonów i skut.
 Z metropolij dalekich, ze stolic bogatych
 napływają zamorscy goście,
 gdy im w szczęściu i chwale Zachód i Wschód
 otworzyły swe lądy na oścież

¹⁶ використовуємо український переклад цієї поезії, виконаний Мироном Борецьким та опублікований // Łobodowski J. Pieśń o Ukrainie. – Львів. – 1996. – 159 с.

¹⁷ Поезія «Zamiast inwokacji» («Замість звернення»)

«Дніпро ж непокірний, пінистий, суворий // вже для чужинців сьогодні струм виробляє». У четвертій частині поезії Ю. Лободовський нав'язує до думки, що лише у союзі України із Польщею, може відродитись давня слава України-Еллади. Лише тоді, коли

... грецька фаланга крокує по варшавським мості,
чується шум Дніпра у нурті віспянім,
а може Скамандр засвітився? ...

Пливуть байдаки козацькі,
плещуть розмірено весла,
попід руки взяли м'я мудрий Ярослав з Ахілесом;
король Болеслав у кірасі раптово з'явився,
мечем шербатим удари у браму,

як в золото слави,
і перемінився вже Київ у старий
ахейський Вавель,
і Аполлон, наш Перун громовладний,
грізною хмарою на край мій спадає...

(«Скіфська Еллада»)

тоді можна буде звернутись священними словами і промовити:

Злинь до нас, і гучна, і співуча
Еллада,
Скіфська Еллада!

(«Скіфська Еллада»)

Тема польсько-українського союзу, прикладом якого поет наводить союз Юзефа Пілсудського і Симона Петлюри у 1920 році, є наскрізною темою у багатьох його творах. Лободовський щиро вірить, що лише спільними зусиллями можна уникнути фатуму історії. У творчості Лободовського має місце ще один фатум. Його можна пояснити за допомогою слів, написаних поетом, як апеляція до поляків у 30-х рр.: «якщо поляки (не уряд, а цілий народ!) не зрозуміють тієї простої правди, що доля України і Польщі історія сплела способом, який не можна розірвати (геніальні слова Шевченка: Польща впала і вас придавила можна би було із успіхом повернути... програємо черговий раз наш шанс на сході Європи, як вже раз ми програли)» [17, с. 427]. Зокрема, тут звучить ідея польсько-українського поєднання.

У згаданому вже творі «Триптих...» поет намагається показати початки християнства на українській землі, яке приходить на скіфську землю із «Pontus Euxinus»¹⁸ за посередництва святого апостола Андрія. Поет намагається втілити у життя концепцію про роль християнства, яке виступить сполучною ланкою між кримською Елладою і Гіперборейми і використовує «найпрекраснішу зі всіх легенд» про місійну подорож Святого:

Перш ніж почне підніматись ріками
до степових боліт і лісів,
спочатку стопу поставить у пристані –
чув про неї:
Portus Symbolorum.

Пантікапея поклониться йому,
Із Кіммеріону
Надбіжать стада диких коней,
дим вогнищ жертовних у степу причайсь,
коли зі жменькою зерна за пазухою
вільно іде слуга Божий, Андрій,
над Борисфен і тихий Танаїс.¹⁹

(Триптих...)

Поет створює цікавий образ майбутньої історії цих земель, коли апостол «не встиг зійти на берег, а раменами огортає // нові землі, що в мороці важко димлять. // І перебирає пальцями, як зерна вервички // звуки незнаних йому імен». Апостол Андрій виступає будівничим «Скіфської Еллади» і залишається патроном над цими землями:

Місяць кров'ю налився
і вітер сьогодні недобрий,
знову бундючаться печеніги і обри,
знову ханський бунчук вбито в землю.
Перш ніж архангельська труба

на Суд нас покличе,
Біжіть до ніг Апостола,
під правицю його опікунчу.
У найпрекраснішій зі всіх легенд
читаній зі зворушенням і надією,
ідуть святі веслярі берегом
хрест вбивати над скіфським курганом;
розправляються крила на хребтах степових коней
омолоджуються уста поетів,
а він повертається
щоб звалювати поставлені поганами
ідоли....²⁰

(Триптих...)

¹⁹ Zanim wspinać się zaczniesz rzekami
ku stepom i borom,
najpierw stopę postawi w przystani —
słyszał o niej:
Portus Symbolorum.
Pantykaepa mu się pokłoni,
od Kimmerionu
przycwałują стада dzikich koni,
dym ofiarnych ognisk w stepie się przyczai,
kiedy z garścią zboża w zanadru
wolno idzie sluga Boży, Andrzej,
nad Borysten i cichy Tanais.

²⁰ Księżyc krwią napełniał i wiatr dziś niedobry,
znów panoszą się Pieczyngowie i Obry,
znowu chański zatknięto buńczuk.
Zanim trąba archanielska na Sąd was wywoła,
biegnijcie do stóp Apostoła,
pod prawicę jego opiekuńczą.
W najpiękniejszej ze wszystkich legend,
ze wzruszeniem i nadzieją odczytanej,
idą święci żeglarze brzegiem
krzyż zatykać nad scytyjskim kurhanem;
zlatują skrzydła ku stepowych koni grzbietom,
odmładzają się usta poetom,
a on wraca
by obalać wystawione przez pogan
bałwany...

¹⁸ Понт Евксінський (Гостинне море) – антична назва Чорного моря

Юзеф Лободовський вніс вагомий внесок у формування образу України у польській літературі, а відтак і у світовій. Концепт скіфської України-Еллади, як спадкоємниці еллінського світу, органічно вплетений поетом у загальноєвропейську культурну традицію, засвідчив про місце української культури у процесі формування сучасної циві-

лізації. Поет також намагається показати роль цієї формації, як захисника перед «темними силами зі Сходу». Продовжуючи традицію «празької школи» Юзеф Лободовський причинився до популяризації образу України та його розвитку у сьогоденні і майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баган О. Українська Понтида : геополітичні виміри сучасної України / О. Баган. – Дрогобич : Коло, 2002. – 192 с.
2. Баган О. Лицарі духу / Баган О., Гузар З., Червак Б. – Дрогобич : Відродження, 1996. – 288 с.
3. Борецький М. Арки мосту над прірвою. Україна в житті та творчості польського поета ХХ століття Юзефа Лободовського / М. Борецький // Відродження. – 1997. – № 1. – С. 15–19.
4. Лужний Р. Йосиф Лободовський / Р. Лужний // Сучасність. – № 7–8. – 1989. – С. 68–81.
5. Маланюк Є. Поезії / Євген Маланюк. – Львів : Фенікс ЛТД, 1992. – 686 с.
6. Матковський І. Історіософські візії українського степу у поетичній творчості Юзефа Лободовського / І. Матковський // Людинознавчі студії. Збірник наукових праць ДДПУ. – Випуск 16. – Дрогобич, 2007. – С. 147–157.
7. Матковський І. Рецепція української літератури у міжвоєнній Польщі через призму творчості Юзефа Лободовського / І. Матковський // Література. Фольклор. Проблеми поетики. Збірник наукових праць. – Випуск 26. – Київ, 2007. – С. 89–99.
8. Сірик Л. Золота струна Юзефа Лободовського / Л. Сірик // Всесвіт. – 1996. – № . – С. 164–168.
9. Gawrychowska M. Sakralizacja Ukrainy w przestrzeni ludzkiego doświadczenia w «Złotej Hramocie» Józefa Łobodowskiego / M. Gawrychowska // Slavia Orientalia. – t. XXXIX. – 1990. – № 1–2. – С. 153–163.
10. Gerder J. G. Journal meiner Reize im Jahr 1769 / J. Gerder. – Leipzig, 1972. – 282 с.
11. Sawicka J. Hellada scytyjska, Ukraina w poezji Józefa Łobodowskiego / J. Sawicka // Ktokolwiek jesteś bez ojczyzny... – Studia pod red. W. Ligęzy i W. Wyskiela. – Łódź. – 1995. – С. 243–262.
12. Słownik literatury polskiej XIX wieku : słownik-dowidnik [pod red. Bachóza J. i Kowalczykowej A.]. – Ossolineum. – 1994. – С. 981.
13. Sobieska A. Scytyjska Hellada / A. Sobieska // Kresy. – № 44. – 2000. – С. 257–264.
14. Sobieska A. Świat ukraiński dziwów w poezji Józefa Łobodowskiego / A. Sobieska // Literatura Ludowa. – № 6. – 1999. – С. 3–14.
15. Szybowska I. Похвала Україні Юзефа Лободовського / I. Szybowska // Łobodowski J. Pieśń o Ukrainie. – Львів. – 1996. – 159 с.
16. Łobodowski J. Dwie książki / J. Łobodowski. – Paryż : Instytut Literacki, 1984. – 108 с.
17. Łobodowski J. Na marginesie dyskusji – ankiety / J. Łobodowski // Biuletyn Polsko-Ukraiński. – 1937. – № 38. – С. 426–428.
18. Łobodowski J. Po śmierci Małaniuka / J. Łobodowski // Kultura. – Paryż. – 1968. – № 10. – С. 111–128.
19. Łobodowski J. W Polsce niepodległej / J. Łobodowski // Wiadomości. – Londyn. – № 13. – С. 1.
20. Łobodowski J. Złota Hramota / J. Łobodowski. – Paryż. – 1954. – С. 189.